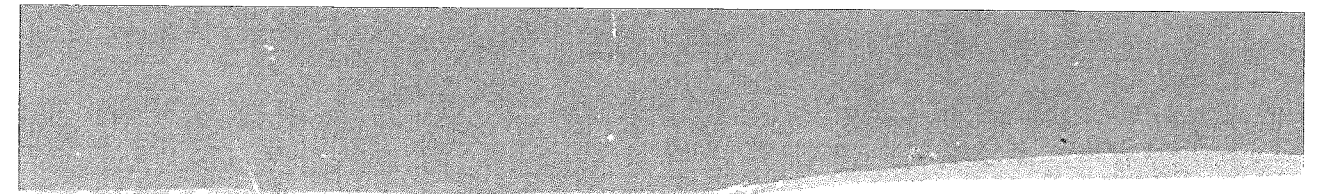
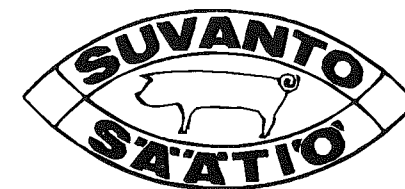

SUVANNON SEUTU

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

*Joulurauhaa ja
onnellista
uutta vuotta!*

N:o 8 • 1999
J O U L U K U U

SAKKOLA-SÄÄTIÖ
kiittää ystäviään ja
yhteistyökumppaneitaan
menneestä vuodesta.

Kiitos myös kaikille museohankkeen
eteen töitä tehneille.

Lämpöistä joulua
ja onnellista uutta vuotta!

JOULURAUHAA
ja
RIEMUKASTA
UUTTA,
TULEVAA
VUOTTA!

Toivoo Sakkola-Seura ry

TOIMITUKSEN TUOLI

Valmistautuessamme joulunpyhien viettoon ja vuosituhannen vaihtumiseen, toivoo sopii, että saamme näitä talvikauden suuria juhlapyyhiä viettää yhdessä läheisten kanssa - rauhassa ja riemullakin.

Toisin oli 60 vuotta sitten. Suomi oli joutunut venäjän yllätyshyökkäyksen kohteeksi ja puolustautui sinnikkäästi alivoimastaan huolimatta. Juuri joulunpyhinä riehuivat veriset taistelut Sakkolan tantereilla – taistelut, joiden torjuntavoiton uskotaan vaikuttaneen koko isänmaamme historiankirjoitukseen.

Miehet – lottiamme unohtamatta – viettivät rintamajoulua kaukana kotoa, mutta varmasti siellä olivat myös kotijoukkojen ajatukset. Talvisodan vaikutukset heijastuivat koko valtakuntaan – kuka oli evakkotiellä, kuka taas joutunut avaamaan kotinsa ovet siirtolais-

ten kolkuttaessa. Jokainen tarina näiltä päiviltä ja vuosilta olisi oman kertomuksensa arvoinen.

Kävin tervehtimässä äitiäni – Petäjärveltä Edvard Raaskan tyttäriä – vanhainkodissa itsenäisyyspäivänä 6.12. Puheltiin siitä, missä hän 16-vuotiaana nuorena naisena oli ollut tasan 60 vuotta sitten; hevoskyydillä isänsä kanssa taistamassa matkaa kohti Hämettä, Kylmäkoskea. Perheen nuorin tytär oli saanut tehtäväkseen lähteä isän seuraksi pitkälle ”rekiretkelle”. Muu perhe oli tahoillaan: veli rintamalla, sisar lottatehtävissä, äiti ja veljenvaimo pienen tyttären kanssa omalla evakkotiellään, muut läheiset, sukulaiset, tuttavat teillä tuntemattomilla.

Hevosella taitetusta ensimmäisestä evakkomatkasta on meillä jälkipolville tallella papan kauniilla käsialalla kirjoittama päiväkirja. Kynämiehenä hän tallensi tapahtumia ja ajatuksia myöhemminkin, joista serkkuni Ritvakin tuonnempana tämän lehden sivuilla tarinoi.

Päiväkirja on pieni aarre. Niitä perinteen palasia, mitä meille Sakkolan väen jälkeläisille on jäänyt.

Mutta nämä palaset ovat tärkeitä – tiedättähän; jotkut kasvitkin lisääntyvät ja uudistuvat vain pienistä juurenpalasista. Samanlainen siemen on kylvetty itämään myös koko Sakkolan perinteen ja elämänmenon tallentamiseksi, virkeänä pitämiseksi ja jälkipolville siirtämiseksi – Sakkola-museo orastaa jo! Itsenäisyyspäivän alla Lempäälässä juhlistettiin kansainväliseen tietoverkkoon muokatun internetmuseon avajaisia, joista odotellaankin olevan iloa ja antimia eritoten nuorelle polvelle. Esinemuseon varustaminen ja toimitilojen hankkiminen on parhailaan työn alla. Kevättalvella museosta saadaan esimakua Lempäälään pystytettävästä sotavuosien teemanäyttelystä, ja käsityönäyttelyhän oli jo syksyllä koottuna.

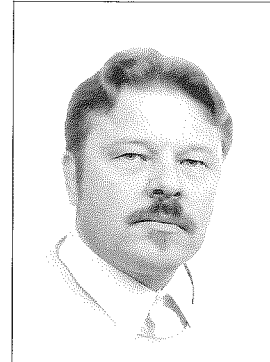
Hyvä joululahja ja tulevaisuuden teko itsekultakin on siirtää sukunsa ja perheensä perinnettä nuoremmalle väelle. Nuoret taas voivat olla itse aktiivisia, kysellä, pysähtyä kuuntelemaan – ehkä joku toinen joulukertoo ei enää ole.

Rauhaa joulunaikaa ja hyvää uutta vuotta 2000.

Marjo Ristilä-Toikka

PAUKUN PALSTA

Kuusi-
k y m -
m e n t ä
v u o t t a
s i t t e n
S u o m e n
k a n s a
k ä v i
a j o i t t a i n
t o i v o t t a -
m a l t a
t u n t u v a a
t a l v i s o -

taa ylivoimaista maahan tunkeutujaa vastaan. Kansakunta kävi tuolloin taistelua olemassaolostaan ja se tiedettiin. Voimasuhteet eivät todellakaan olleet suomalaisten eduksi.

Vasta nyt 60 vuotta sodan jälkeen olemme saaneet vapaasti muistella noita kohtalon päiviä. Vasta 90-luvulla olemme voineet antaa julkisen tunnustuksen ja kiitoksen niille talvisodan miehille ja naisille, jotka pelastivat Suomen itsenäisyyden ja vapauden.

Vasta Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen olemme voineet ryhtyä käsittelemään talvisodan ja jatkosodan traumoja ja kriisejä. Aikaisemmin tähän ei ole ollut mahdollisuuksia. Milloinkaan aikaisemmin ei talvisodasta ja sen syistä ja seurauksista ole puhuttu ja kirjoitettu niin paljon kuin viime päivinä. Nyt talvisotaa on tulvinut kaikista medioista suomalaisten ja ulkoma-

laistenkin pohdittaviksi.

Vasta nyt 10 vuotta Euroopan kommunismin varjosta vapautumisen jälkeen olemme voineet keskustella asioista niiden oikeilla nimillä ja olemme voineet lähteä etsimään historiallista totuutta, jos sellaista ylipäättään on olemassa. Olemme voineet ryhtyä tekemään tiliä kansakuntamme menisyyden kanssa.

Karjalan kysymys on noussut näkyvästi esille mm. merkittävänä presidentinvaali-teemana. On vain hyvä, että tästäkin asiasta voidaan puhua ja vaihtaa mielipiteitä puolesta ja vastaan. Tutkimusten mukaan nuoret ja vanhat haluavat Karjalan takaisin. Meidät keski-ikäiset on peloteltu puolikuoliaiksi Neuvostoliiton ja kommunismin uhallla. Me emme uskalla puhua emmekä vaatia mitään. Meillä on edelleen pelko puserossa.

Kriittisenä historian harrastajana ja mietiskelijänä Suomen talvisodasta tulee hakematta mieleeni Tshetshenian viimeaikaiset tapahtumat. Hekin käyvät parhaillaan taistelua olemassaolostaan. Tshetshenit vietiin vuonna 1942 viimeistä vanhusta ja sylilasta myöten Siperiaan. Vasta Stalinin kuoltua osa heistä pääsi palaamaan takaisin kotikonnuilleen.

Aivan samalla tavalla olisi meidän suomalaisten käynyt talvisodan jälkeen, jos olisimme sodan hävinneet ja Suomesta olisi tullut osa Neuvostoliittoa. Stalinilla oli tietävästi valmiit suunnitelmat suomalaisten hajoittamiseksi Siperian taigalle.

Kauhistuttaa ajatuskin, että Tshetshenian kohdalla olisi sodan synn saamiseksi toimitettu samantapainen provokaatio kuin Mainilan kylässä

26.11.1939. Miksi tshetshenit eivät ole jatkaneet moskvalaisten kerrostalojen räjäytyksiä nyt, kun venäläiset joukot tunkeutuivat maahan? Voisi kuvitella, että kerrostalojen räjäyttely ja siviileihin kohdistuvat terroriteot olisivat vaan kiihtyneet intervention alettua. Voisiko tällaista tapahtua sivistyneessä maailmassa vielä 1900-luvun viimeisenä vuonna?

Pienen kansan edustajana minua pelottaa myös ajatus siitä, että Venäjä ja länsivallat olisivat tehneet ”Molotov-Ribbentrop” –sopimuksen lisäpöytäkirjoineen. Voisiko olla mahdollista, että supervallat olisivat sopineet, että Venäjä ei puutu Naton Kosovo-operaatioon ja Venäjä saa selvittää välinsä tshetshenien kanssa länsimaiden puuttumatta asiaan? Euroopan Unioni, Yhdysvallat ja Nato ovat olleet kovin hiljaa Tshetshenian sodasta. Ovatko pienet kansakunnat edelleen vain pelinappuloina suurten poikien leikeissä?

Suvannon Seutu ja Sakkola-Säätiö ovat poliittisesti sitoutumattomia ja puolueettomia. Mutta sanon kuitenkin, kuten presidentti Kekkonen aikoinaan, että sodan ja rauhan suhteen emme ole puolueettomia. Olemme rauhan kannalla sotaa vastaan. Myöskään karjalaisuuden ja Karjalan suhteen emme ole puolueettomia. Olemme oikeuden puolella vääryyttä vastaan.

Kirjoitin tämän tekstin talvisodan syttymisen 60-vuotispäivänä, joten en voinut olla asiasta kirjoittamatta.

Hyvää joulua kaikille ja onnellista uutta vuosituhatta!

Hannu J. Paukku

Sakkola-Säätiön

valtuuskunnan puheenjohtaja

Suvannon Seutu ja kaivataan museoon

Sakkola-museon pyritään kokoamaan mahdollisimman kattava kokoelma Suvannon Seutu ja lehden ensimmäisestä numerosta lähtien. Arkistoista löytyy tällä hetkellä vuosikerrat 1970-luvulta eteenpäin, mutta 1950- ja 1960-lukujen numeroita kaivataan.

Jos haluat tehdä lahjoituksen museolle, ota yhteys

Ulla Leinoon p. 040 566 4109 tai Tarja Pesoseen p. 03 – 3744

414 (ti klo 9-14, ke 9-12, to 9-13) tai osoitteella

Sakkola-Säätiö,

PL 15, 37500 Lempäälä.

Seuraava Suvannon Seutu ilmestyy helmikuussa 2000.

Lehteen tarkoitettu aineisto toimitukseen viimeistään ma 24.1. mennessä

Vuosikertaan kuuluu edelleen kahdeksan numeroa.

Tilaushinta on 100 markkaa.

Evankeliumi Luukkaan mukaan Luukas 2:1-20.

1. Ja silloi käi silviisii, jot keisat Aukustus määräs, jot koko maailma ol panta-va verol. 2. Tää ensimmäine verolpano tapahtu sillo ku Kyrenjus ol Syyrija moaherran. 3. Ja kaik männiit verolkirutettavaks jokahine ommo kaupunkihhie. 4. Niin Juosepkii läks Kalileast Nasarieti kaupunkist koht Juuttoan moan Toaveti kaupunkii, mitä sannoit Peetlehemiks, ko heä ol sitä Toavetti sukkuu, 5. verolpaltavaks morseimiese Marijan kans ja teä ol viimesilleä. 6. Ni käiki sillei, jot hei siel olles Marija alkokii tehä lasta. 7. Ja heä pyörähytti poja, ensmäise lapsie, keär hänet kapaloihe ja pan soimie, ku hyö ei peässiet korttierii sissää. 8. Ja niil tienovil ol paimenii niityl vahtimas yöl laumoasa. 9. Ni Herra enkel seiso heijä iesseä ja hei ympäril paisto Herra kirkaus ja hyö pölästyit ullietto-masti. 10. Mut enkel virkko heil, jot älkeä pelätkeä, mie virka teil ilose asja, ja se koskuo kaikkii ihmisii. 11. Teil o nyt syntynt Vapahtaja To veti kaupunkis ja Heä on Ristus Herra. 12. Ja sellase osviita mie annan, jot työ löyvättä soimest kapaloiju lapse. 13. Ja niin samas ol enkeli keral suur mäerä taivoallissii sotamiehii, ja hyö ylistiit Jumaloo ja sannoit, 14. jot kunnija olkuo Jumalal korkuuksis ja moas rauha ihmissii kese, joihe Heä o hyvähynt. 15. Jo ko enkelit olliit männiet paimenii luont taivoaha, ni neä hoastoit keskenneä, jot männeä nyt Peetlehemmii katsomoa, mitä siel on tapahtunt ja mist Herra anto miel tiijo. 16. Ja hyö läksiit sukkelo sin ja löysiit Marija ja Juosepi ja lapse kapalois soimes. 17. Ja ko hyö olliit nähniit heijät, hyö virkkoit näil, mitä hyö olliit kuuliet täst lapsest. 18. Ja kaik, kutka teän kuuliit, ihmetteliit paimenii tarinoa. 19. Mut Marija pan mielehie kaik, mitä hyö olliit sanoniet ja miitti sitä mielesseä. 20. Ja paimenet männiit takasi ja männesseä kiittiit ja ylistiit Jumaloo kaikest, mitä hyö olliit kuulliet ja nähniit ja niinko heil ol sanottu.

Kansikuvassa Sakkolan suojeluskunnan perustajat

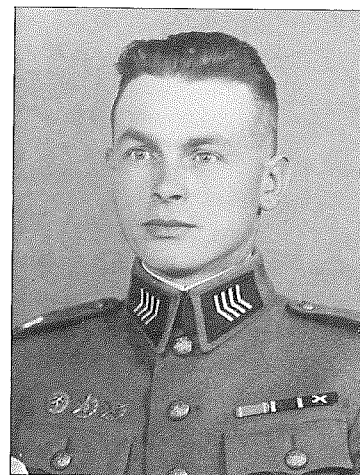
Suvannon Seudun marraskuun numerossa oli kansikuvassa joukko suoje-luskuntalaisia. Potretti löytyi Aaro Viskarin albumista. Sakkolan suoje-luskuntahistoriaa lueskellut Martti Karonen Ulvilasta soitteli ja kertoi, että va-lokuvassa ovat nimenomaan Sakkolan suoje-luskuntalaiset, ei pelkästään Haparaisten kylän väkeä.

- Toinen vasemmalta eturivissä on Aleksanteri Karonen Sipilänmäeltä. Li-säksi mukana ovat ilmeisesti Matti Laamanen, Matti Valkonen, kouluttaja Haikkonen ja suoje-luskunnan päällikkönä toiminut nimismies Seitola. Kä-sittääkseni kuvassa ovatkin suoje-luskunnan perustajat; suoje-luskunta perus-tettiin tietävästi 26.11.1915 – salanimenä puhuttiin ensin palokunnasta, kertoo Karonen.

Sakkolan suoje-luskuntahistoriaa hän kertoo lukeneensa Hersalan kirjoitta-masta Suoje-luskuntahistoria nro I:stä.

Kannaksenkarjalaksi ovat
ylläolevan
Luukkaan
joulu-evankeliumin
kääntäneet Kaarina ja Eero
Naskali.
Pastori Leena Repo on
tallentanut evankeliumin,
joka viime jouluna
julkaistiin muiden murteelle
käännettyjen
joulu-evankeliumien kanssa
Kotimaa -lehdessä.

KUOLLEITA

Matti Nuoran

katajan tuoksuvat muistot

Yllöjyrka Matti syntyi Sakkolassa Nuoranmäellä 29.6.1914 ja kuoli iki-uneen vaimonsa Lainan viereen 16.10.1999 Nokialla.

Isä Matti eli nuoruusvuotensa Sak-kolassa, Petäjärven tienoilla kylän poi-kien kanssa huolettomana, täynnä elä-mää. Kun tilaisuus tuli, niin kolttosia tehden kiusoitehtiin tyttöjä ja kertoman mukaan myös "Rakunaa" ja Hiiren Heikkiä. Kesällä aholla lyötiin palloa, josta isä piti hyvin paljon. Talvisin hiih-täminen oli sydämen asia.

Koulunkäynnin isä-Matti aloitti Kat-ri Riikosen kiertokoulussa, jonka jäl-keen hän kävi kansakoulua Petäjärvellä kotitöiden lomassa. Isä oli innokas suo-jeluskunta-aatteelle ja sinne hän meni heti, kun se iän puolesta oli mahdolis-ta. Suojeluskunnassa hiihdettiin ja ammuttiin kilpaa. Keväisin kylän nuo-ret miehet menivät uittoon Saijajoelle, josta Matilla oli meille lapsille haus-taa kerrottavaa. Kengistysseppän kou-lun Matti kävi Hämeenlinnassa ja Tampereella.

Sotaan lähettäessä syksyllä 1939 Ryhmän sepästä tehtiin kenttätykistön hevosten kenkien huoltaja vuoteen 1946 saakka. Into ampumahihtoon jatkui, ja siellä jossakin kilpailtiin myös sotaratsuilla. Sodan jälkeen oli kaikes-ta puutetta, joten varuskunnan tallilta lainattu ratsu oli ylväs kulkuneuvo hamstrausmatkoille Liperin maalaista-

loihin.

Äitimme Laina Lempi os. Kuparinen, nuorikko, joutui myös muiden evakoi-den tapaan jättämään juuri valmistu-neen kodin kainalossaan kaksi lasta, Yrjö ja Liisi. Sota vei Matin polanne-teitä pitkin Syvärille. Taistoa käytiin tunnetuin seurauksin. Isän muistelun mjukaan jossain vaiheessa tilanne meni niin vakavaksi, että päällikkö sanoi "nyt voi jokainen valita suunnan ja vapaasti lähteä minne haluaa". Ruo-tuun palattiin kuitenkin omalla puo-lella.

Rauhan tultua perheen vaaliminen jatkui Kontiolahdella ja Ylämyllyllä. Perhe kasvoi ja Matin mieleen palau-tui kotipellon mullan tuoksu. Oma maatila löytyi velimies Eemelin kans-sa Laukon kartanon sivutilalta Totti-järven joenpohjalta. Savi oli aluksi sit-keää siirtolaisen kengänpohjassa, mutta ankarasti ponnistellen perheen yhteis-työllä mentiin eteenpäin. Rakennettiin hirrestä uudet asujamet. Jokainen kor-si tuli talteen pellolta ja pientareelta käsipelillä, koneita ei ollut.

Oli sentään laps'lykky. Laina pyö-räytti Kyllikin kontiolahdella ja tyrnät pojat Veli-Matin sekä Timon Tottijär-vellä. Kasvattajana Matti oli vanhan kansan mies, joka opetti meille lapsil-le elämässä selviytymisen salat; "teh-kää työtä ja ponnistelkaa, joutenolo voi olla kaiken pahuuden alku. Otta-kaa oppia hyvistä ihmisistä". Minulle ei tosin lapsena selvinnyt, keitä hyvät ihmiset ovat, mutta ajatus hyvästä ja pahasta alkoi valjeta omassa mielessä: tahdoin tulla ainakin yhtä hyväksi kuin isä, sillä hän pyrki olemaan siellä, mis-sä apua tarvittiin. Omalla kohdalla kas-vu on vielä kesken.

Tottijärvellä, uuden kodin rakenta-misessa, raivaamisessa ja elämisessä yleensäkin tahtoi lepopäivätkin men-nä työn touhussa, isä-Matti ei itseään säästänyt, eikä me oltu huonompia. Kilpaa tehtiin pellolla työtä, vaikka se joskus jurnutti, kun ei päästy leikki-mään toisten lasten kanssa.

Vuodet ovat vierineet ja kun nyt kir-joitin memoriaa isästäni, voin sanoa, että olen ylpeä ja onnellinen vanhem-mistani, siitä turvallisuudesta ja opista sekä maaseudun kulttuuripaljoudesta, jota lapsuuskodistani olen saanut

eväiksi maailmalle.

Elon kultainen pirta taivutti isä-Ma-tin hiljaiseen käyntiin ja hartauteen. Näinä vuosina myös veteraanit tulivat lähelle isän sydäntä ja mielellään hän otti osaa erilaisiin veteraanitapahtu-miin. Ahkerat kädet jaksoivat kuiten-kin viime metreille saakka tehdä vas-toja, luutia ja tuoksuvia katajaveitsiä, joilla Matti ilahdutti kaikki tutut ja ystävänsä. Hänen katajaisen taiteensa tuoksut ovat ulottuneet kaukaisiin maihin asti.

Mattia jäivät kaipaamaan Laina-vai-mon mukana lapset, miniät, vävyt, vunut ja ystävät.

Näitä muisteli kaipaavin mielin
vanhin poika Jurkamati Yrjö

Aino Katri Pitkänen, omaasukua Sö-der, syntynyt Sakkolassa, kuoli sairas-kohtaukseen 7.11.1999 Vilppulassa. Ainin vanhemmat Lapinlahdessa oli-vat Helena ja Edvart Söder. Hautaan-siunaamisen toimitti Suvi-Marja Ran-nankari-Norjanen 19.11.1999.

6.11.1999 siirtyi puolehen ylhäisen maan Eelin Helena Kallonen, omaasu-kua Rastas. Hän syntyi Tuomas Ras-taan vanhimpana tyttärenä Raudussa 28.6.1919. Avioliiton hän solmi kesäl-lä 1939; Suvannon Seutuun nimimer-killä Kassu kirjoittanut puoliso on kuollut 1993. Talvisodan ajan lottana toiminut anoppinia palasi jatkosodan aikana Sakkolaan viljelemään maata. Keuruun ja Naarajärven kautta tie joh-ti Kangasalan Ilkonmäkeen. Noin nel-jä vuotta sitten vaikea sairaus katkaisi vuosikymmeniä jatkuneen uurastuk-sen kodin, lasten ja lastenlasten hyväk-si.

Siunaustilaisuus 19.11. oli myös kar-jalaisuuden juhla. Siunaushiekka oli Suvannon rannalta. Useimmissa sep-pelnauhoissa oli Karjalan punamusta väritys. Edesmenneen vilpitön usko yhdistettynä ruumiinsiunauksen suo-rittaneen pastori Heikki Nurmiranнан valoisaan ylösnousemusvarmuuteen lohduttaa jälkeensijäineitä.

Pekka Rouvinen

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

75 vuotta täytti 29.5.1999 Meeri Kuuppo Lempäälässä. Hänen vanhempansa olivat Alma ja Matti Kuuppo Voiossulasta.

Sota katkaisi Meerin lapsuuden kotiseudulla. Kaupallinen koulutus katkesi myös myöhemmin sodan aikana, mutta hän jatkoi opiskelelun kurssimuotoisena pankkialalla. Lottatehtävät hän suoritti kantiiniin Lahden pohjassa. Pitkän päivätyönsä Meeri teki Toijalan Osuuspankissa, jossa hän oli 36 vuotta pääkirjanpitäjänä.

Harrastuksena Meerillä oli jo lapsuudessa hiihtäminen. Isä Matti oli itsekin mestarihiihtäjä ja valmensi tyttärensä suoriutumaan voittajana useissa koulujenvälisissä kilpailuissa. Lempäälään siirryttyä puutarhanhoito vanhempien perintötilalla Lipossa kuului vapaa-ajan harrastuksiin. Myös posliinin maalaus oli miellyttävä harrastus.

Eläkkeelle siirryttyään Meeri on asunut kauniissa kodissaan Lempäälässä Kirkkolahden rannalla 10 vuotta. Ystävyyks on säilynyt lapsuudesta saakka. – KS.

70 vuotta täyttää 30.12.1999 Toini Muistama Katrineholmissa Ruotsissa. Hänen vanhempansa olivat Tuomas ja Anna Kinnari Sakkolan Sipilänmäeltä. Evakkoon he tulivat Lempäälän Kelhoon.

75 vuotta täytti 6.8.1999 Kaija Saarinen Vantaalla. Hänen vanhempansa olivat Helena ja Albin Viskari Vilakkalasta Koveraojalta. Sota katkaisi lap-

suuden ja nuoruuden kotiseudulla. Kaupallinen koulutus jatkui osittain sotien aikana ja niiden jälkeen.

Lottatehtävät olivat sodan ajan kutsustehtäviä, ensin yh-aikana kotona olevassa lottakanttiinissa, sitten Viiksanlahdessa ja myöhemmin RTR 3:ssa Konevitsassa ja Käkisalmissa.

Kaija on asunut Vantaalla 50 vuotta. Hän osallistuu aktiivisesti sotaveteraanityöhön ja on ollut Vantaan sotaveteraanien naistoimikunnan johtoryhmässä kymmenkunta vuotta. Harrastuksenaan on maalaus, nykyään ikonit, sekä matkailu ja omakotitalon hoito.

Ystävät piristävät ja virkistävät äitiä ja isoäitiä.

Onnittelemme

Kolme tytärtä/MF

ja luonto olivat kauneudessaan ikimuistoisia kokemuksia. Siellä oli hyvää viettää merkkipäivää.

70 vuotta täytti 25.8.1999 Risto Karvonen Punkalaitumella.

Eläkevuosiaan viettävä entinen maanviljelijä ja ylikonstaapeli oli Porissa ollessaan Satakunnan piirin parhaita hiihtäjiä – M-luokasta jäi puuttamaan yksi ensimmäisen luokan suoritus, mikä olisi tullut lyhyehköä kilpailu-uraa jatkamalla.

Hänen vanhempansa olivat Siiri os. Kiiskinen ja Vilhelm Karvanen Riiskasta.

80 vuotta täytti 7.11.1999 Aarne Karvanen Huittisissa. Hänen kotikylänsä oli Sakkolan Kelja.

Sakkolan Haitermaalla syntynyt Aino Lilja, os. Valtonen (vas.) täytti 75 vuotta 2.11.1999. Juuri tänä päivänä hän oli Viron Saarenmaalla, mutta häntä juhlittiin muutama päivä aikaisemmin Vihdissä. Kuvassa hänen lisäkseen Matti Valtonen, Aune ja Uuras Jokinen, aviomies Urpo Lilja, Eino Valtonen, Riitta ja Juha Ratvio sekä Ensio Lilja (oik.).

75-vuotias vielä parturintöissä

Sakkolan Haitermaalla 75 vuotta sitten syntynyt, mutta jo yli viisikymmentä vuotta Vihdin Nummelassa miehensä Urpo Liljan kanssa asunut Aino Lilja on oiva näyte karjalaisuudesta, ahkeruudesta ja suomalaisesta sisusta.

- Eihän tässä vielä eläkkeelle jouda. Kun on tehnyt parturin hommia lähes kuusikymmentä vuotta, niin miten sitä lopettaa osaisi. Tosin nykyisin teen sitä silloin kuin huvittaa, jonkinlaista terapiaaahan tämä minulle on. Entiset asiakkaat tulevat parturoitavaksi ikään kuin vanhasta muistista, ja heidän kanssaan haastelemme nuo vanhat Karjalan asiat jälleen kerran, naureskelee pirteä Aino-rouva tiedustellessani hänen työasioitaan.

Aino on nähnyt elämänsä aikana monenlaista. Hän on lähtenyt kaksi kertaa sotaa pakoon, mennyt 14-vuotiaana parturinoppiin Kiviniemeen, ja lyhentänyt tukkaa niihin herroille kuin narreiltakin.

- Koko Suomen kansan tuntema Olavi Virtakin on ollut asiakkaani. Samoin runoilija Yrjö Jylhä, harmonikkataiteilija Viljo "Vili" Vesterinen, juoksijasan-kari ja "kultavääpeli" Ilmari Salminen ja vaikka vielä kirjailija-runoilija Jorma Nortimo ovat istuneet parturointi-

tuolissani. Niin, ja tietysti tuo vihtiläisen aviomies Urpo Lilja... jatkosodan aikaisesta tukanleikkuustahan sekin tarina sai alkunsa, paljasta vilkas Aino.

- Kouluunhan minun vielä mieli teki, mutta toisin kävi. Taipumukseni viittasivat jo pikkulikkana parturin ammattiin, sillä leikkasin salaa kissaltamme viikset! Mahtoi olla enne, sillä nyt sakset ja kampa kädessä on kulunut jo miltei kuusi vuosikymmentä.

Haitermaalla asuneet Maria ja Tahvo Valtonen joutuivat lähtemään talvisotaa pakoon suuntanaan Kylmäkoski Pirkanmaalla.

- Tavarat olivat suureksi osaksi jääneet sinne Karjalaan ja rahaakin oli niukasti. Meitä asui samassa huoneessa 17 henkeä, joten ahdasta oli aluksi. Sänkyjä oli neljä, joten lapset joutuivat nukkumaan lattialla, meitä oli majoitettu kaksi perhettä yhteen huoneeseen.

Karjalainen luonne on tottunut sopeutumaan ja taipumaan miltei mihin tahansa, ja niin mentiin eteenpäin.

Parturin välineet ja taito tulivat evakomatkalle mukaan, ja pian oli Ainola töitä niin paljon kuin jaksoi tehdä.

- Asiakkaat olivat harvasanaisia, mutta tulihan minulta juttua... ja oli jou-

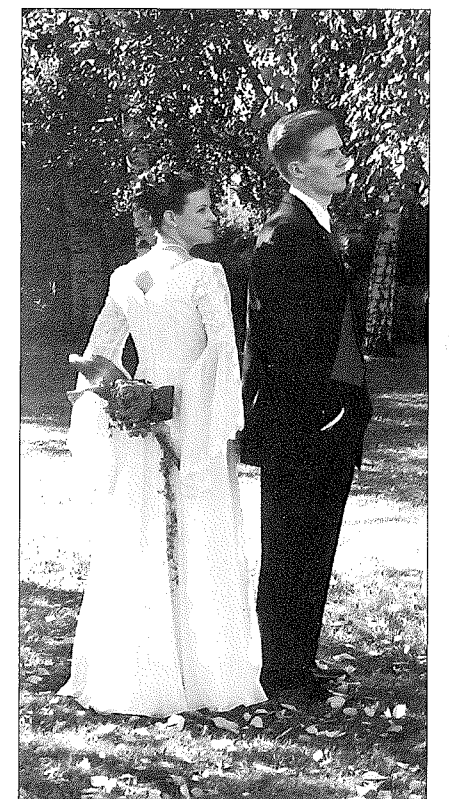
kossa sukkelasanaisia hämäläisiäkin. Pääasiahan oli, että asiakkaat olivat tyytyväisiä ja tulivat uudelleen, kertoo Sakkolan tyttö.

Kun jatkosota alkoi ja päästiin takaisin kotiseudulle, oli jälleen muutto edessä. Ja uusi lähtö turvaa hakemaan syksyllä 1944.

- Olen käynyt Karjalassa viime vuosina hyvinkin usein, ainakin kerran vuodessa. Kaipuu koti-Karjalaan on lähes voittamaton, ja matkani jatkuvat sinne niin kauan kuin jaksan.

Ja Aionon tuntien on edessä vielä monet reissut, ikä ei vielä ole häntä haittaamassa. Eikä aviomies Urpokaan, joka uusmaalaisuudesta huolimatta on kuulunut jo kymmenet vuodet Sakkola-seuraan.

Pekka Myllö

Vihitty

Jenni Sihvo ja Tero Rönne, vihitty 11.9.1999 Turussa. Morsiamen vanhemmat Pirjo ja Pekka Sihvo, morsiamen isoäiti Sirkka Sironen, os. Kuparinen, on kotoisin Sakkolan Lapinlahdelta.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

70 vuotta täyttää 21.12.1999 veljeni Leo Saksanen Tampereen Pohtolassa. Hän on syntynyt Sakkolan Riiskassa Väinö ja Anna Saksasen poikana. 10-vuotiaana hän joutui lähtemään evakokotipaalelle lehtiä ajaen. Vuonna 1942 tuli uudestaan Sakkolaan ja lopullinen poistuminen kotipitäjästä oli edessä vuonna 1944.

Uudeksi kotipaikaksi tuli Punkalaidun, rakennus- ja raivaustyöt alkoivat siellä. 1960-luvulla Leo siirtyi mattoasentajaksi ja teki pitkän päivätyön ”kontaten”. Vuonna 1990 hän pääsi monien muiden tavoin käymään Sakkolassa. Ei ollut enää jälkeäkään hiekkakasasta ja lautatapulista, jotka olivat meidän uuden talon rakentamiseen varatut. Vuonna 1995 ooli uusi turistimatka ja 1997 Sakkolanjuhlaan matka. Silloin Leo sanoi käydessään kotipaikalla ”Tämä minulle riitti, kotipaikasta ovat vieneet perustuksetkin. En tule enää tänne”.

Nyt hän viettää eläkepäiviä puutarhaa hoitaen, leipoen ja ruokaa laittaen. Onpa silloin tällöin nuoremman poikansa Jyrin apuna mattotöissä, että kunto ja ammattitaito säilyvät.

Syntymäpäivänään hän on matkoilla, ja sytyttää siellä vanhempien muistoksi kynttilän.

Sisar Anna Kaarina Eerola

Syntymäpäiväsankareista ja samalla suvustakin

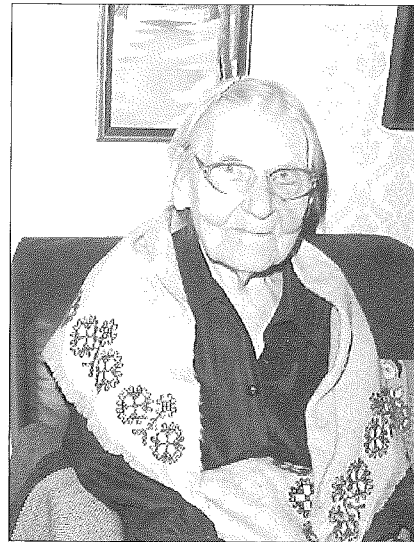
Sakkolan Kiviniemessä Saijajoen rannalla, Vuoksen, Suvannon ja Kiviniemen kosken tuntumassa sijaitsi Uosukaisen talo. Sinne Tuomas Mikonpoika Uosukainen (16.8.1871-27.2.1927) haki nuorikokseen ja taloon miniäksi Riiskasta Helena Paavontytär Kiiskin (3.2.1878-2.7.1954). ”Kuka naiaa Kiviniemee, sill’ on hyvä onni. Kuka saapi kullakseen Uosukaisen Tommin”, kertoili Helena-mummo ikäisten nuorten aikanaan kiusoitellen hänelle laulaneen.

Vuosien kuluessa perhe kasvoi. Syntyi kymmenen lasta, joista kaksi menehtyi aivan pienenä. Kiviniemessä oli hyvä asua. Luonto ympärillä kukoisti. Seudulla oi vilkasta toimintaa ja tapatumia. Perhe viljeli maata ja hoiti karjaa. Mutta sitten yllättäen Tuomas-äijä sairastui ja sai iäisyyskutsun 56-vuotiaana. Helena-mummo oli kahdeksanlapsisen perheen yksinhuoltaja. Lapsista viisi oli alaikäisiä vielä. Maatila oli velkainen. Ahkerasti työtä tehden ja Luojan hyvyyteen luottaen mumomme selviytyi perheensä kanssa päivästä toiseen. Vanhin poika Mikko oli poliisina Viipurissa ja hänellä oli oma perhe. Viljam ja Helmi kävivät sahalla työssä ja työpäivänsä jälkeen autoivat äitiänsä kotitilan töissä. Nuoremmat Hilja, Hilma, Suoma, Vilho ja Lempi autoivat voimiansa mukaan. Aikanaan kaikki löysivät ammatinsa ja paikkansa elämässä.

Viljam jäi äitinsä kanssa kotitalalle maanviljelijäksi. Nuorikokseen hän toi Hilja Heikintytät Hakulisen Petäjäjärveltä. Kuusikymmentä vuotta sitten Helena-mummo lähti ensimmäiselle evakomatkalle yhdessä Hiljan ja neljän nuorimman lapsen kanssa nuorimman ollessa päivälleen yhden vuoden ikäinen. Takaisin kotiin palattiin heti, kun se oli mahdollista. Rakennettiin ja tehtiin ahkerasti työtä. Ja jälleen evakoon. Helena lähti nyt kolmen lapsen kanssa, sillä neljätoistavuotias Pauli yhdessä samanikäisen serkkunsa kanssa lähti maitse kuljettamaan karjaa pois sota-alueelta. Äiti-Hilja synnytti Pyhä-

järven synnytyslaitoksella kuopuksen sa Jorman ja tavoitti mummon ja perheensä lapset myöhemmin. Isä-Viljam oli tietenkin sodassa ja Helmi lottana.

Evakkomatka kulki Saarijärven Mahlun kautta Nokialle, josta tuli perheen uusi kotiseutu. Viisas, vahva ja taitava Helena-mummo jaksoi vielä jälleenrakentaa kymmenisen vuotta ennen kuin sai iäisyyskutsun kotonaan lyhyen sairastamisen jälkeen. Nokian kirkkomaalla on hänellä, Helmillä, Viljamilla ja Hiljalla sekä Suomalla viimeinen leposijansa. Mikko ja Vilho lepäävät Lempäälän kirkkomaalla.

Nyt kun elämme vuosisadan ja vuosituhannen viimeistä vuotta ovat sisaruksista elossa Hilja ja Lempi. Heillä kummallakin on merkkivuosi, sillä Hilja Rantanen, os. Uosukainen, täytti 90 vuotta Vaasassa 28.8.99 ja Lempi Paakki, os. Uosukainen, 80 vuotta 30.10.99 Imatralla.

Hilja Rantanen on koulutukseltaan mielisairaanhoitaja, kuten oli puolisonsa Kalle. Hilja työskenteli Mikkeliissä Moisio sairaalassa, Rauhan sairaalassa Imatralla sodan aikana ja sitten perheen kotipaikaksi tuli Vaasa. Mustasaaren sairaalassa oli työpaikka eläkkeelle siirtymiseen sakka. Leskeksi hän jäi jo ennen eläkelöitymistään. Hilja-tätiimme on karjalaisen kulttuurin todellinen vaalija. Taitavat kädet ovat loih-

tineet lukuisia revinnäis- ja kirjontatöitä, silmäähivelevän kauniita. Näytelyissä on ollut menestystä. Oheisessa yhdeksänkymmenvuotispäivän otetussa valokuvaasa näemme hänet kauniisti kirjaillussa emännän puvussa. Sakkolan puvun ja sen suuritöisen harakka-päähineen hän on tehnyt itselleen sekä Hilma- ja Lempi-sisarilleen. Hilja-täti on myös ollut ahkera teattereissa ja konserteissa kävijä.

Antoisia ja ansaittuja eläkevuosia on jo ehtinut kertyä. Niitä hän edelleen viettää Vaasassa kauniissa kodissaan. Apuna hänellä on poikansa Juhani, joka työskentelee ja asuu tyttärensä Marian ja poikansa Mikan kanssa Vaasassa. Ystävät vuosien ajoilta poikkeavat myös välillä tervehdyskänneille.

Lempi Paakki, joka täytti 80 vuotta 30.10. on ammatiltaan ompelija. Jo nuoresta hän hakeutui ompeluoppiin Räikkösten sisarusten Martan ja Esterin luokse. Ompelutyötä tehtiin kotona Ivanoffeille.

Vuonna 1938 hän muutti Ensoon sisarensa Hilma Pohjosen sinne perustamaan leninki- ja ompeluliikkeeseen työskennellen yhdessä sisarensa kanssa parikymmentä vuotta. Sotien jälkeen liike sijaitsi Imatralla.

Myös kotona hän on ompelutyötä tehnyt ja edelleenkin taitavissa käsissä syntyvät vaatteet itselle ja Päivi-tyttärelle. Vuosikymmenten aikaan myös me muut suvun naiset olemme saaneet huoliteltuja ja kauniita asuja Lempi-tädin tekemänä.

Perinteisiä karjalanpiirakoita uudemalla konstilla pastakoneella. Punkalaitumella leipomispuuhissaan 90-vuotias Hilja Nihti.

Piirakoita pastakoneella

Hilja Nihdin taitavissa käsissä syntyvät maukkaat karjalanpiirakat perinteiseen tapaan. Tässä oheisessa kuvassa kuitenkin ollaan ennakkoluulottomasti opettelemassa piirakankuorien tekoa italialaisella pastakoneella.

Äitimme täytti helmikuussa 90 vuotta. Korkeasta iästään huolimatta hän huolehtii itsenäisesti taloudestaan, ruoanlaitosta ja siivouksesta. Emännäys monihenkisessä taloudessa ja toiminta Martoissa oli jo aikoinaan vahvaa osaamista, josta on riittänyt paljon hyviä neuvoja nuoremmallekin väelle. Maatalossa päätyötä tietenkin olivat maatalous ja karjanhoito. Nykyisin eläkkeellä ollessa mieluisia harrastuksia ovat olleet pihanhoito sekä varsinkin marjastus ja sienestys.

Kuvan kera toivotamme rakkaalle äidille oikein hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta!

Tytöt Raili ja Pirjo perheineen äitiä ja mummoa lämpimästi tervehtien

Aviopuoliso Niilo Paakki löytyi Imatralta. Yhdessä he rakensivat omakotitalon, jossa Lempi-täti nyt jäätyään seitsemän vuotta sitten leskeksi asuu yhdessä Päivin ja vävynsä Sakun kanssa.

Lempi Paakki osallistui sotaan toimien rintamalottana mm. Terijoella ja Raivolassa sekä ilmailuvontatehtävissä Kiviniemessä.

Eläkevuosinaan hän on osallistunut Kaakkois-Suomen Rintamanaisten järjestötoimintaan. Iloinen, virkeä ja elämänmyönteinen Lempi-täti vietti merkkipäiväänsä kotonaan perheen, ystävi-

en ja naapurien kera.

Me Viljam-veljen tyttäret ja pojat kävimme perhekuntinemme syysretkellä Imatralla onnittelemassa nuorekasta päivänsankaria. Linja-autolastillinen meitä oli ikävuosien 2-69 välillä. Mukava oli siellä myös muistella kesäkuun alussa yhdessä tehtyä matkaa Kiviniemeen.

Toivomme tädeillemme hyviä ja virkeitä Luojan siunaamia vuosia.

Maija-Liisa Mäkelä

Internetmuseo vihitty käyttöön Tietokoneen avulla takaisin Suvannon rannoille

Voi mahoton! Heikki Karjalainen (vas.) opasti Sakkolan kotisivujen käytössä tietokoneen äärellä - ja hauskaa oli.

Sakkola-museohanke vietti ensimmäisen vaiheensa avajaisjuhlallisuuksia Lempäälässä 5.12. Arvovaltaisen vierasjoukon läsnäollessa julkistettiin virallisesti kansainvälisessä tietoverkko internetissä oleva nettimuseo. Vaikka sivut ovat niiden suunnittelijan ja toteuttajan, Heikki Karjalaisen mukaan vielä alkuvaiheessa, on tietokoneen avulla mahdollisuus jo haukata melkoinen pala Sakkola-tietoutta.

- Sivut täydentyvät ja laajenevat jatkuvasti. Kaikesta aineistosta toivotaan myös palautetta, sillä osin tiedot voivat olla puutteellisia ja virheitäkin aina voi lipsahtaa mukaan.

Juhlailaisuudessa oli käytössä useita tietokoneita, joiden avulla internet-museota voitiin esitellä niillekin, jotka eivät aiemmin ole tietokoneruudun ääressä istuneet. Myös valokuvia ja karttoja oli osiitaksi valmisteilla ole-

van esinemuseon antimiin.

Museon tilakysymys on vielä ratkaisematta, mutta kaikkien todennäköisin museon ja sen esineistön sijoituspaikka on Lempäälä. Lempäälän kunnan tervehdyksen tilaisuuteen tuonut valtuuston puheenjohtaja Tuula Petäkoski-Hult uskoi, että sopivat tilat löytyvät.

Karjalan Liiton puolesta terveiset juhlaan toi kansanedustaja Irja Tulonen Tampereelta. Karjalaisseurojen Tampereen piirin puolesta hanketta tervehdi Kauko Ilonen Kangasalan Karjalaisista.

Viralliset avajaissanat kuultiin kuitenkin valtioneuvos Johannes Virolaisen lausumina. Internetmuseon hengen Virolainen ilmestyi yleisön eteen videotykin välityksellä – hän oli jo hetkeä aiemmin tutustunut museosivuihin Helsingissä Sakkola-Säätiön edus-

tajien kanssa.

Museoprojektin työntekijät, museoalan ammattilaiset Ulla Leino ja Tarja Pesonen kertoivat joitain käytännön tietoja hankkeen etenemisestä. Kovin paljon esinelahjoituksia ei Sakkola-museoon vielä ole saatu, suurin osa on erilaista kirjallista materiaalia ja valokuvia.

- Niillä vähillä esineillä, mitä on Karjalasta mukaan saatu, on kodeissa hyvin suuri tunnearvo. Kun jatkossa perintötavaroiden sijoituspaikkaa mietitään, toivottavasti kotipitäjän oma museo on yksi vakavasti otettava vaihtoehto.

Suunnitteilla myös perinteisen museon ohella erilaisia teemanäyttelyitä. Syyspuolella jo järjestettiin käsityö-näyttely ja keväällä palautetaan mieleen sota-aikoja omalla teemanäyt-

Yleisö kiitti raikuvien aplodein valtioneuvos Johannes Virolaisen avajaispuhetta.

telyllään. Se pystytään Lempäälän, valtatie yhdeksän varrella sijaitsevaan Hääkiven näyttelyrakennukseen.

Museoprojektin vetäjä, Sakkola-Sää-

tiön varapuheenjohtaja Hannu Turkinen muistuttaa, että Sakkolasta on paljonkin jäljellä. Historiaa ja perinnettä vaalivaa työtä on tehty jo ennen museohanketta muunmuassa Sakkolan

historian ja Tuvasta tupaan –kirjojen kokoamisella ja Suvannon Seutu –lehteä julkaisemalla. Lisäksi arvokasta perinneyötä tehty seuroissa ja yhdistyksissä ja tietysti yksityisten ihmisten kodeissa.

- Sama kotiläksy on voimassa edelleen: muistellaan, tallentakaa, olkaa yhteydessä museohankkeen väkeen, evästää Turkinen.

Hän kannustaa niin nuoria kuin vanhemman polven väkeä vierailemaan Sakkola-museon kotisivuilla osoitteessa www.sakkola.fi.

- Kautta maailman internetissä voidaan tuota tunnusta klikata ja siirtyä Suvannon rannoille, Kiviniemen kosken kuohuja ihailemaan tai vaikkapa Taipaleen ja Keljan kunnian kenttiä katsastamaan.

Koirasen perheyhtye vei yleisön Sakkolan musiikillisiin tunnelmiin.

www.sakkola.fi

Johannes Virolaisen tervehdys Sakkola-museolle

”Talvisodan alkamisesta on viimeinen päivä marraskuuta tänä vuonna kulunut tasan 60 vuotta. Me vanhemman polven edustajat muistamme hyvin, minkälaisessa kunnossa Karjala oli, kun meidän kimppuumme hyökättiin. Se oli hyvinvoipa maakunta, jossa asui yli 400 000 itsenäistä karjalaisista. Voimme sanoa; myös henkisesti hyvin virkeitä ja valistuneita.

Kun päähyökkäys kohdistui Karjalan kannakselle jo talvisodan aikana, suuri osa karjalaisen kulttuurin saavutuksista hävitettiin, niin läntisellä kuin myös itäisellä kannaksella.

Pääsimme sitten vuonna -41 takaisin. Olimme vähän yli kaksi vuotta, jolloin monin paikoin talot korjattiin melkein samaan kuntoon kuin ne olivat olleet ennen talvisotaa. Mutta sen jälkeen Stalin toi meidän kotiseudullemme hyvin sekavaa seurakuntaa Neuvostoliiton eri osista. Ja niin kauan kuin kommunistisysteemi jatkui, he jollain tavoin sitä aluetta viljelivät ja hoitelivat, mutta kun -80-90 -lukujen vaihteessa systeemi romahti, niin koko meidän Karjalan kannaksemme on ollut rappion käsissä koko nämä ajat.

Meidän karjalaisten asenne tähän omana kotiseutuumme on pysynyt koko 60 vuoden aikana hyvin läheisenä. Sodan jälkeen meillä ei ollut mitään mahdollisuutta esimerkiksi päästä katsomaan, millainen kotiseutumme olisi, mutta nyt, kommunismin romahdamisen jälkeen me olemme päässeet eri puolille kotimaakuntaamme katsomaan. Niin myös sakkolalaiset ovat päässeet omalle kotiseudulleen siellä lähellä rajaa, ja joka talvisodan aikana muodosti hyvin keskeisen Taipaleen rintaman.

Sakkola-Säätiö on myös tehnyt hyvää työtä ja lähtenyt pelastamaan niitä karjalaisen kulttuurin jälkiä, joita meillä on pelastettavissa ja perustanut oman pitäjämuseonsa, joka on nyt internet-museo eikä tavanomainen, johon olisi

Johannes Virolainen kiittelee Sakkolan museohanketta. Hän arvostaa perinteenkeruuta, onhan hänen kotitalallaan Vironperällä liki 2000 esineen kotimuseo.

kerätty niitä erilaisia esineitä, joita saatavaa vielä olla saatavissa, mutta tietysti kovin vähän. Internet-museo pääasiassa kokoa tietoja elämän eri aloilta.

Minulla on ollut tilaisuus vähän tutustua tämän internet-museon ytimeen ja täytyy sanoa, että se on hyvin mielenkiintoinen. Siinä käsitellään paikakunnan historiaa, luonto, kylät, kyläelämä, miten ihmiset siellä elävät, millaisia yhdistyksiä, yhteisöjä, seurakuntia jne. siellä oli. Mitä siellä harastettiin ja miten ihmiset tulivat toimeen.

Nyt tätä Sakkola-tietoutta on jo kerätty aika paljon tähän internet-museoon, mutta on selvää, että tällainen museo antaa mahdollisuuden koota jatkuvasti kasvava tietopääoma siitä, mitä Sakkola oli.

Ja me siellä syntyneet, Karjalassa syntyneet ja kasvaneet, me tietysti säilyttämme muiston, mutta tämä on erikoisen hyödyllistä niille nuorille pol-

ville, jotka perehtyvät isiensä kulttuuriperintöön. Tietysti me Karjalassa syntyneet ja kasvaneet odotamme sitä päivää, milloin tuo sisäisten vaikeuksien kanssa kamppaileva Venäjä sanoo, että: ”Ottakaa takaisin tuo Karjala, kun me emme pysty sitä hoitamaan”. Mutta ehkä sitä joudutaan jonkin verran vielä odottamaan ja sen vuoksi on hyvä, että tätä henkistä pääomaa säilytetään ja kartutetaan.

Sakkola-museoon tutustuttuani olen erittäin ilahtunut, että tällaista työtä tehdään ja toivotan sille mitä parhainta menestystä ja toivon, että se nuori polvi, jonka vanhemmat ovat Sakkolassa syntyneet, joka on säilyttänyt karjalaisia heimo-ominaisuuksia, voisi tämän internet-museon välityksellä tutustua kotiseutuunsa siksi, kunnes kotiseutu tulee meille kokonaan takaisin, jolloin me voimme myös käytännössä lähteä karjalaista kulttuuria kehittämään.”

Yrjö Raaska sai pitäjän- neuvoksen arvonimen

Sakkolan Petäjärveltä lähtöisin oleva Yrjö Raaska on saanut tasavallan presidentin myöntämän pitäjänneuvoksen arvonimen.

Arvonimeä anoivat Vesilahden kunta, Sakkola-Säätiö, Vesilahden Karjalaiset, Karjalaisseurojen Tampereen piiri ja Karjalan Liitto.

Pitäjänneuvoksen titteli julkistettiin ja Yrjö Raaska ja puolisonsa Anna Raaska kiitettiin ja kukitettiin 5.12. Lempäälässä Sakkolan nettimuseon avajaisten yhteydessä.

Yrjö Raaskan luottamustoimien ja tehtävien lista on pitkä. Hänen aktiivisuutensa järjestötoiminnassa antoi esimakua mm. jo Petäjärven nuorisoseuran puheenjohtajuus Karjalan kotikunnalla.

Sittemmin Hämeeseen asetuttuaan Raaska meni mukaan kunnallispolitiikkaan ja toimi pitkään Vesilahden kunnanvaltuustossa, -hallituksessa ja lautakunnissa ja myös ev.lut -seurakunnan kirkkovaltuustossa. Lisäksi lukuisia luottamustoimia on ollut nykyisillä asuinsijoillaan aluesairaalan, kansanterveystyön ja ammattikoulun kuntainliitoissa, yhteiskoulun ja koulutustuen johtokunnassa sekä Tampereen korkeakouluyhdistyksessä.

Kotiseutu- ja karjalatyö on aina ollut Raaskalle erityisen läheinen ja jatkuu yhä 86-vuotiaan pitäjänneuvoksen arkipäivässä. Hän on ollut muun muassa Sakkolaan saatujen muistomerkkien toimikunnissa ja mukana Sakkola-museohankkeessa. Suvanto-

Karjalan liiton puheenjohtajistoon kuuluva kansanedustaja Irja Tulonen oli myös pitäjänneuvoksen onnittelijoiden joukossa.

Säätiön perustajajäsen on edelleen Sakkola-Säätiön nimeä kantavan järjestön tukipilareita ja elävä tietopankki. Vesilahden Karjalaiset ry on kutsunut hänet kunniapuheenjohtajakseen. Erityisharrastuksena Raaskalla on ollut Karjalan kannaksen kartat – mm. Sakkolasta hän on laatinut lukuisia karttoja.

Raaska on tehnyt karjalaista kulttuurityötä myös Karjalan Liiton hallituksessa, Heimotalo Oy:ssä, Karjalan Säätiössä ja Karjalaisseurojen Tampereen piirissä. Muita luottamustoimet ovat kutsuneet reservinupseereihin ja Lions Clubiin.

Kaikissa luottamustoimissaan Yrjö Raaskaa on kiitetty sovittelivaksi ja ihmisläheiseksi mieheksi, joka tarmolla paneutuu tehtäviinsä. Itse hän toteaa, että luottamusmiehen on kuunneltava eri osapuolia ja katsottava asiaan kokonaisuuden kannalta – ei vain oman kulma- tai kuppikunnan mielipiteisiin nojauten.

Tästä tietysti joskus sai ”omilta” sapiskaakin. Mutta asioidenhoidossa on aina niin, että kaikkia ei voi miellyttää. Yksi sanoo yhtä ja toinen toista; pitäisi kuitenkin pyrkiä pitämään aina asiakokonaisuus mielessä ja tehdä ratkaisu sen eikä yksittäisten mielipiteiden pohjalta, summaa Raaska linjaansa.

Karjalaisena hän ja perheensä sanoo

saaneensa hyvän vastaanoton Hämeessä – myös kunnallispolitiikassa ja erilaisissa järjestöissä.

Raaskan perhe asettui Vesilahteen piakkoin jatkosodan jälkeen. Vesilahdessa Raaska ryhtyi myös yksityisyrittäjäksi perustaen sähköliikkeen, jonka toimitusjohtajan tehtäviä hän hoiti täydet 50 vuotta.

Reservin kapteenilla on tulevanakin jouluna perinne, josta hän ei aio kunioitettavista ikävuosistaan huolimatta luopua: Vesilahdessa on seistyt kirkkomaan sankarihaudalla kunniavartiossa täydet 30 vuotta, ja Yrjö Raaska on ollut mukana jokaisena jouluaattoina. Niin myös vuosituhannen viimeisenä, samalla kun mielessä on talvisodan joulukuun 60 vuotta sitten. Silloin Raaska oli rintamalla Sakkolan kotitammentaillaan.

Eiköhän tässä vielä yhden puoli tuntia seistä jaksaa, kommentoi veteraani.

Puolisonsa Anna Raaska, os. Kähäri, on syntyisin Sakkolan naapuripitäjäs-tä Raudusta.

Hänen tehtäväkseen jäi nelilapsisen perheen hoito, kun luottamustehtävät toisensa jälkeen kutsuivat puolisoa. Anna-rouva kommentoi presidentin myöntämän tittelin perusteita miestään kuvailien:

- No, onhan tuo juost.

Ei tiilenpalaa eikä kupinkorvaa - maisemat sentään muistona

Lukiessa Suvannon Seutuja täällä Tanskanmaalla en voi olla tuntematta kateutta – vaikkakaan sen ei saisi kuulua luonteeseeni. Olen näet kateellinen silloin, kun saan lukea, mitä kaikkea kotipaikoillaan käyneet ovat löytäneet vanhoilta raunioilta.

Jos minulla olisi ollut niin suuri onni, että olisin löytänyt jonkun tiiliskiven, pienen posliinikappaleen tai jotain muuta, joka olisi muistuttanut kodistani, olisin ollut onnenpekka. Mutta ei, minun kodistani ei löydy kuin tontti, sen voi tunnistaa, mutta sekin on tönnöä täynnä, niin kalastajien koppeja kuin vakiasujien taloja ja datsoja.

Ei siis tiiliskiviä, ei rikottuja kupinkorvia, ei kotikoivun hentoja vesoja – mutta onpas jotain, mitä ei voi minulta viedä. Vuoksi ja kotirannan näkymät sinne järvelle, vaikka nekin ovat jollain tavalla kuin kutistuneet. Voi olla, että lapsen silmin näkymät ovat vaikuttaneet laajemmilta kuin nyt aikuissena, tai kenties Vuoksen vesi on las-

kenut ja lähentää rantoja, mene ja tiedä.

Kun olen seisonut siellä rantahietkolla ja katsellut tyyntä veden pintaa, tuntenut kaislojen tuoksun, nähnyt kalaheinien pienet valkoiset kukkaset, niin tunnen taas jotain kateuden tapaista...

Nyt kirjoitellaan ja keskustellaan Karjalan takaisin saamisesta Suomelle ja ajattelen; jos niin onnellisesti kävisi, että saisimme Karjalan, niin kuka sinne olisi menemässä meistä nykyisistä karjalaisista, jotka ovat syntyneet siellä ja eläneet osan elämästään siellä. Itse olen ainakin liian vanha aloittamaan uutta elämää niin kuin monet muutkin, koska juuret ovat jo vahvasti niillä paikoilla, mihin jouduttiin kuuksikymmentä vuotta sitten.

Kenties olen väärässä. Voihan sinne rakentaa vanhainkodin tai suomalaisen lomakodin ilman että tuntee olonsa jollain tavalla liikkuvaksi. Saisi kenties suihkustaan vettä eikä vain pitkän

nenän.. ja että ovet aukenevat ilman, että tarvitsee käyttää hartiavoimia peläten saavansa pieletkin mukaansa sisälle. Ja päälle päätteeksi - tahtoisin saada kunnon suomalaista kaalisoppaa tuon vanhoilta tallukoilta haisevaan puolihappamen makuiheen dittovenäläiseen. Anteeksi. Pidän kyllä hapankaalista, mutta sen teen mielelläni itse edesmenneen anoppini ohjeen mukaan, hän oli saksalainen.

Ei, nyt on lopetettava, ettei tästä tule valitusvirttä.

Oikein hyvää joulua ja uutta vuotta kaikille!

Martta Karvonen Olesen

Kansikuvassa on Martan taitelema kuva lapsista jääkarusellissa. Kuva hän hänen julkaisemastaan kuvakirjasta "Lapsuusmuistoja Sakkolan Kiviniemestä."

Korjaus kirjaan Tuvasta tupaan

Korjaus kirjaan Sakkolan kylät tuvasta tupaan kohtaan Riiskan kylä, kohta 36: Yrjö Lautarinne Suvantola – paikka ei ole Tarhoinmäki, vaan Tuokonmäki.

Tarhoinmäen tila myytiin vuonna 1938 Johannes Nuoralle, kohta 46. Hän muutti tilalle asumaan (siis kohta 36. talollinen Johannes Nuora).

Kohta 46: talo purettiin ja siirrettiin Tuokonmäelle, jonne valmistui 1939 syksyllä (siis kohta 46 on tyhjä tontti).

Siirretty talo Yrjö Lautarinteelle tuli kohtaan 80-81, vähän vastapäätä kohtaa 75, tien toiselle puolelle (siis Yrjö Lautarinne Suvantola, oikea paikka Tuokonmäki 80-81 välissä).

Terveisin

Antti Lautarinne,
Kangasala

Sydäntalven ruusussa jouлумietteitä

Sydäntalven ruusu, Liisa Mäntymiehen kertomuskokoelma, sopii esimerkiksi joulunajan lukemistoksi. Mäntymies liikkuu kertomuksissaan niin kansanperinteen maailmassa kuin nykyajassakin, niin maailman turuilla kuin kotimaassa. Monet teksteistä kuvaavat kotoista elämää Karjalassa. Hän kertoo myös pyhän perheen elämästä ja Jeesuksen lapsuudesta sellaisena kuin Raamattu ja toisaalta legendat Karjalasta sitä kuvaavat.

Sydäntalven ruusu –kirjan on kustantanut Kirja-Paja Oy.

Kuparisten sukuseura Lahdessa 17.10.1999. Ajatus – tahto – tekeminen

Kuparisten sukua Lahdessa 17.10. Kuva: Eero Naskali.

RISTIÄISET. Sukuseura kastettiin ja nimeksi tuli: Kuparisten sukuseura ry, kotipaikaksi Espoo. Säännöiksi hyväksyttiin Sukuseurojen Liiton mallisäännöt. Tiedotuslehdiksi Karjala ja Suvannon Seutu. Kotisivu nettiin on suunnitelmassa ja jäsenkirjellä informoidaan tarpeen mukaan.

JÄSENYYS. Jäseniksi voivat liittyä kaikki 18 vuotta täyttäneet sukuun kuuluvat henkilöt. Alle 18-vuotiaat voivat liittyä nuorisojäseniksi eikä heiltä peritä liittymis- eikä jäsenmaksua. Jäsenmaksu on 50 markkaa/vuosi ja liittymismaksu 50 markkaa. Rahastoa hoitelee Leena Autio, Riistatie 23 C 5, 02920 Espoo, puh. 09-594225, iltaisin.

HALLINTO. Puheenjohtaja Toivo Kuparinen, Linnansuontien 12, 55100 Imatra, p. 05-4367076. Varapuheenjohtaja Kaarina Naskali, Laihokatu 6, 15840 Lahti, p. 03-7534352. Sihteeri Naja Keinänen, Kiskottajankatu 3 F 43, 02660 Espoo, p. 09-518060 miel.iltaisin. Hallituksessa lisäksi Eija Kuparinen Punkalaitumelta, Lauri Ku-

parinen Lopelta, Leena Autio Espoosta ja Pirjo Sihvo Littoisista.

SUKUTUTKIMUS. Teuvo Kuparinen, Kastevuorenkujea 4 B 28, 02360 Espoo, p. 09-8015617. Teuvo on koonnut arkistoja yli kaksi vuotta ja löytänyt sieltä jo parituhatta Kuparisten sukuun kuuluvaa henkilöä. Työ on vielä kesken ja hän odottaa lisää tietoja sukuun liittyvistä asioista. Myös nuorempaa tietoa: evakkoon lähtö, sota-aika, asuttaminen, sopeutuminen, jne. valokuvat suotavia erilaisista tapahtumista, henkilöistä jne. Aineistoa käytettäisiin suunnitelmissa olevan sukujulkaisun lähdeaineistona, joten julkaisulupa mukaan, suullinenkin suostumus riittää. Sukurekisteriin merkitään: syntymäaika ja –paikka, avioliiton solmimisaika, kuolinaika ja –paikka, arvo ja ammatti. Muita tietoja käytetään vain rekisteröidyn henkilökohdalla suostumuksella, henkilötunnusta ei tule luovuttaa.

LÄHIAIKOJENTOIMINTA. Edellä mainitut valinnat ovat voimassa kolmevuotiskauden, eli seuraavaan vuo-

sikokoukseen saakka. Kesällä 2000 on tähtäimessä sukumatka Karjalaan. Todenäköinen ajankohta on äitienpäivän ja juhannuksen välillä, kesto todennäköisesti 2-3 päivää. Retkipäätös tehdään helmikuussa. Retkitoimikunta: vetäjä Maija Kuparinen, Jarintie 26 B, 01800 Klaukkala, p. 09-8797389, jäsenet Ritva Tonttila, Leantie 21, 15100 Lahti ja Teuvo T. Kuparinen, Vanhatie 24 A 5, 15240 Lahti.

Seuraavana kesänä käydään taas suvun juurilla ja kesällä 2002 on vuosikokous ja sukujuhla. Ohjelmat on ajateltu suoritettavaksi suvun jäsenten voimin, joten alkakaahan kehitellä ideoita.

16. toukokuuta Urjalassa valittiin suvun tunnuslauluksi A. Aavan sanoittama, Toivo Tenkasen säveltämä ja Uuno Kuparisen pianolle sovittama "Laulu Suvannolle". Sen tuomin ajatuksin Kuparisten sukuseura ry toivottaa hyvää joulua kaikille lukijoille ja suvun jäsenille!

Sytyttäkää kynttilä esipolvien teke- mälle työlle.

Toivo Kuparinen

Papan päiväkirja herätti muistot

Joulu Hämeessä ja muita muistikuvia

“Kun syksy alkoi lähestyä ja illat pitenivät, kun lamppuöljyä ei ollut saatavissa, niin pimeys alkoi käydä ikäväksi, jopa vähän kiusalliseksi, sillä torakat olivat seuranhaluisia ja toimeilaita pimeän tultua. Niinpä aloimme ajatella sielä muuttoa Hämeen maille, jossa olimme jo talvisodan aikoina ja niin sitten muutimme loka-marraskuun vaihteessa (Saarijärven) Konginkankaalta Lempäälän Hauralaan ja niin tulimme pimeydestä valkeuteen.

Mitä Konginkankaalla oloon tulee, niin sieltäkin jäivät myönteiset muistot, vaikka asunto-olot olivat vaatimatomat ja ahtaat, niin isäntäväen suhde meihin oli koko ajan myönteinen ja auttavainen, sikäli kun heillä oli mahdollisuutta.

Kun sitten tulimme Lempäälään saimme talosta tilavan rakennuksen asuttavaksemme ja heiltä saimme tarvittavat rehut kahdelle lehmälle ja yhdelle hevoselle. Näin pääsimme taas jatkamaan elämääme päivä kerrallaan. Kun muistelen talon isäntäväkeä, niin kaikin tavoin he suhtautuivat meihin ymmärtämyksellä ja auttavaisuudella kaikissa puutteissamme.

Mieluisana muistona jäi mieleen jouluku 1944, sillä joulujuhla vietettiin aivan niin kuin yhden perheen ja kodin juhlena. Ja niin kului talvi ja tuli kesä ja sitten sain läheltä vuokramaata, johon kylvin vehnää ja perunaa ja vähän kauraa ja niin vähitellen päästiin alkuun ja saatiin syksyllä viljaa omaa tarvetta varten ja heinää tehdyksi lehmien ja hevosen tarpeeksi.

Kun sitten aikan kului ja maanlunastuslautakunnat alkoivat muodostaa tiloja siirtoväelle, niin sitten alettiin mielenkiinnolla odottaa lopullista sijoituspaikkaa ja kun jouduin sitten asukkaantolautakuntaan ja niin läheltä seuraamaan tilojen muodostamista ja

niiden sijaintia Vesilahdella ja sijoittamaan niille asukkaita.

Tämä asukkaiden sijoittaminen ei ollut aivan yksinkertainen tehtävä. Siinä oli annetut määräykset ottaa huomioon sekä entinen sijainti ja perhesuhteet ja viljelysten laatu. Ja suurta vaikeutta tuotti se, että tilat oli asutettava sikäli kun ne valmistuivat vain muutamia kerrallaan ja ei ollut yhtään tietoa, millaisia myöhemmin valmistettavat tilat tulevat sijainniltaan ja laadultaan olemaan, mutta tehtävä oli suoritettava ja tarkoitus oli tehdä kaikille oikeutta”.

Katkelma on laadittu isäni Edvard Raaskan (1881-1973) evakkoajan muistelmista.

Papan muistelmat herättivät henkiin kaukaisia muistikuvia lapsuudesta.

Sota oli loppunut. Joulunaika 1944 jäi pikkutyön mieleen. Tulin kodistani Nurmijärveltä talvisydämeiksi isän vanhempien luo Lempäälään. Asuimme punaisessa piharakennuksessa kummittain talon päärakennukseen, ison sireenimajan takana. Puutarhassa kasvoi omenapuita ja ympärillä oli kaikki, mikä maalaistaloon kuuluu. Nähtävästi meidän eläimemme, joista Pappa kertoi muistelussaan, olivat talon navetassa.

Siihen aikaan minä vielä kutsuin isäni isääni hellästi Äijäksi. Hämäläiskylässä sitä paheksuttiin, koska ei ymmärretty karjalan murteen hienouksia. Hyvin pian Äijä ympäristön painostuksesta vaihtui Papaksi.

Sain paljon rakkautta ja hemmotte-
lua osakseni Mummon ja Papan hoi-
vissa. Maalaisympäristö henki vakaa-
ta turvallisuutta vaikka olot olivat vielä
epävarmat ja kestetty sota kaikkien
mielessä, myös lapsen. Nuori isäntävä-
ki, niin kuin Pappa tapasi sano, tuli

loma-aikoina taloon ja iloiset lapset ottivat minut leikkeihinsä. Mummo luki lapselle väsymättä runomuotoon kirjoitettua ohutta kuvakirjaa “Manu Katinpojat seikkailut”.

Vietimme joulua, jota Pappakin muisteli.

Muistan päärakennuksesta parhaiten keittiön, jossa suuri kuvallinen puuhella hohkasi lämpöä. Siinä vähän temppuilitin tulitikuilla isomprien lasten kanssa. Varsinainen joulunvieton ohjelma ei ole jäänyt mieleeni, ei joululuteriakaan, koska ruoka ei minua silloin kiinnostanut. En muista, sainko lahjoja.

Mutta yksi tapaus illan mittaan jäi muistiin ikiajoiksi. Talon perheelle oli tullut paketti, ja rouva availi sitä ruskeasta paperista. Paketissa oli kukkamaljakkoo, joka oli matkalla särkynyt. Voi murhetta, surin perheen puolesta lahjaa. Pyöreämuotoiseen keramiikkamaljakkoon oli maalattu kovin kauniita kukkia. Aikuisena tunnistinkin jouluiset sirpaleet Arabian Ara-maljakoksi...

Joulukirkko oli varmasti isovanhemmilleni suuri tapaus kaiken kärsityn jälkeen. Mielelläni on ahtaus ja vaakunat seinillä, Lempäälän kirkko oli täpötäynnä tumma-asuista kansaa. Mummon kanssa kuljin sitten myöhemmin, samana talvena tai seuraavana, potkurilla jäätietä Myllyrantaan. Heidän Lempäälässä oloaikanaan “lo-mailin” siellä useamman kerran.

Uusilla asuinsijoilla orvot karjalaiset kyläilivät ahkerasti. Pula-ajan niukuudesta huolimatta oltiin niin vieraanvaraisia kuin suinkin mahdollista. Lempäälässä pääsin Mummon ja Papan kanssa kylään ja erilaisiin tilaisuuksiin. Hauskimmat paikat jäivät lapsen mieleen. Karvosilla Moisiossa käytiin hevosella, Kaarinevat asuivat Atran ta-

Muistoissa mummulassa

Olin vanhin lapsi meidän perheessä, kun asuimme Sakkolan Keljassa. Mieleeni on painunut muistoja, kun isäni Reinhold Karppasen kanssa menimme Rökkylään, minun mummulaan ja isäni lapsuuden kotiin. Oli kesä parhaimmillaan ja menimme Leppöjan laiturille Suvannossa, joka on lähellä Haparaista. Siinä nousimme laivaan – elämys oli jo sekin alle kuusivuotiaalle lapselle. Olin tiukasti kiinni isän housun lahkeessa, kun laiturilla huojuu laivan nykäisystä, ja irtosilta myös, joka oli heitetty avuksi laivan ja sillan väliin.

Ei ollut muita tulijoita ja laiva lähti yli Suvannon kohti Rökkylää kiertäen Lapinlahden puolelta ohi Kajava-
saaren, jonka ohi se meni aivan läheltä. Meidän kohteemme oli Rökkylän laiturilla, ”rykki” nimeltään – se oli kansankielillä Sakkolassa. Sieltähän se Rökkylän rykki jo tulikin vastaan, ja laivasta poismeno oli uusi jännäyksen kohde. Laivamatkan pituutta laiturilta toiselle en osaa tarkoin arvioida. Siitä kävelymatka ehkä puoli kilometriä mummulaan. Ensikertalaiselle lapsel-

le oli kiinnostavaa katseltavaa, ja tulo mummulaan uusi kohokohta, josta jäi oma elämyksensä, kun avataan isän syntymäkodin ovet ensi kertaa kesäaikana ja vastassa on lähisukulaiset. Kierretään sitten ympäri ison pirtin, ujonakädestä pitäen tervehtien kaikki läsnäolevat – tunti tosiaan olevansa hyvin tervetullut. Viimeisenä vanha mummu, joka istui sänkynsä laidalla; otti kädestä, silitti tukkaa ja antoi ymmärtää, että olimme todella tervetulleita molemmat. Isä istui mummun toisella puolella, minä toisella, ja isä kyseli mummun kuulumiset. Kaikesta aisti, että olin lähellä mummun sydäntä istuessani hiljaisena siinä vieressä.

Isä ei kerennyt olla kovin kauaa sillä kertaa kylässä – täytyi kiirehtiä uudelleen laivalle, joka tuli Kiviniemestä päin ja pääsi takaisin Keljaan tekemään kesäkiireitä – jättäen minut viikoksi sinne mummulaan. Siinä se sitten olikin minun paikkani mummun vieressä ja nukkumapaikka hänen selkänsä takana. Hemmottelijoita kyllä riitti, mutta siitä huolimatta jo puoliviikon jälkeen tuli ikävä kotiin – ajattelin, tu-

leekohan se isä. Tulihan hän, ja oli taas ilo päästä kotiinkin. Tämän jälkeen tein vielä useita Rökkylän vierailuja, viikon kestäviä, mutta tuo ensimmäinen sittenkin oli mieleenpainuvien.

Nuoruuden kotiseuturakkaus pysyy mielessä melkein päivittäin, vaikka arki ja sopeutuminen uusille asuin-
sijoille on pääasia ja oma perhe ja kaikki aikuiset lapset etusijalla. Oheisesta muisteluksesta on jo yli 70 vuotta – ja silti kuin se olisi eletty juuri.

Vain yhden kerran olen päässyt käymään Keljassa lähtöni jälkeen; senkin omin luvun mieheni kanssa, kun sinne ei olisi vielä saanut mennä. Nykyisin sairaudet estävät matkanteon.

Kun tapaan nyt sakkolaisen, on hän kuin sukulainen, vaikei siellä asuessa ollutkaan tuttu. Sinne jäi maan poveen monta läheistä. Nyt syntyperä lähentää – mitä olisimmekaan ilman juuriamme, omaa läheistä syntymäpaikkaa. Sakkolaisterveisin

Impi Lahtinen,
os. Karppanen, Tampere

lon vaiheilla huvilassa, jonka nimen olen unohtanut, mutta silloin oli jo kesä, kun olin mukana. Myös meillä kävi vieraita ja naapureiden kanssa oltiin tekemisissä. Monet ihmiset sieltä ovat vielä muistissani ja olen ajatellut, mitkä ovat olleet heidän myöhemmät kohtalonsa.

Ester ja Joonas Laurila asuivat tilapäisessä pappilassaan. Ihailin kilttiä ja sulista rouva Laurilaa. Kerran siellä oli paljon vieraita, ehkä joku kokouskin. Kahvipöydässä komeili bostonkakku. Minullekin tarjottiin, mutta ei maistunut. Silloin lempeään rouva Laurila sanoi ilahtuneena miehelleen: “Nyt sinäkin Joonas saat kakkupalan kun Ritva ei tahdokaan...”

Monenlaista pientä ja suurta jää lapsen mieleen ja aika kultaa muistojen muruset kallisarvoisiksi aarteiksi.

Ritva Koski

Valmistuneita

Valtiotieteiden maisteri Sinikka Aapola väitteli tohtoriksi 5.11.1999 Helsingin yliopiston sosiologian laitok-

sella. Väitöskirja on nimeltään Murrosikä ja sukupuoli, julkiset ja yksityiset ikämäärittelyt.

Väitöskirja on ilmestynyt Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kustantaman. Väitöskirjassa tarkastellaan murrosiäksi nimettyä ikävaihetta teollisesta, historiallisesta, koulujen oppikirjojen, nuorisolle suunnattujen oppaiden, peruskoulun yhdeksäsluokkalaisten kirjoitelmien ja erikäisten naistutkijoiden muistelmien näkökulmasta.

Sinikan äiti Airi on syntynyt Kiviniemessä, hänen vanhempansa Hilja ja Juho Naskali.

Tampereen Ammattikorkeakoulusta tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta on tradenomiksi valmistunut 29.10.1999 Raili Marjatta Huuska.

Sakkola -museo -hankkeen postiosoite on:

**SAKKOLA-MUSEO/
SAKKOLA-SÄÄTIÖ
PL 15
37500 Lempäälä**

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun, sekä Lempäälässä
Anneli Kuisma, Esteri Lopenen ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa.
Postilähetyksistä peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhla-video kesän 1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista juhlallisuuksista Karjalan kotikunnilta hintaan 150 markkaa.

TILAUKSET:

Ilpo Kuparinen puh. 03- 3738 195, 254 0640 tai 0400 307 550
Videota voi myös noutaa Crane Video Oy:n toimipisteestä
Tampereen Näsilinnankatu 28
tai Vesilahdesta Kuparisen kotoa Rautialantie 525.
Tilauksia otetaan vastaan myös Suvanto-Säätiössä.

PITO-KALAASI KY

Pitopalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere
Puh. 03-343 3902, 03-266 2002, 0400 548 526

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU
Puh. 367 6100

*TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU*

◆◆◆◆◆◆◆◆

*Seuraava lehti
ilmestyy
helmikuussa.*

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti

Ilmestyy vuonna 2000 8 kertaa

Tilaushinta
100 mk/vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk palstamillimetri (+alv 22%)

Toimituksen konttori ja osoite
Rautasema, 37550 Lempäälä
Puhelin (03) 374 8448 iltaisin

Pankki
TSOP, 37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku